

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže zahájil dne 14. 2. 2002 dle § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 21 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, na návrh společnosti TOYOTA MOTOR CZECH spol.s.r.o., Praha 5, Stodůlky, Šafránkova č.p. 1238, 155 00 Praha 5, IČ: 60198435, zastoupené JUDr. Petrem Mrázkem, advokátem Společné advokátní kanceláře Vítek a Mrázek, Pod Klaudiánkou 4a, 147 00 Praha 4, správní řízení čj. S 38/02 dle § 7 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, ve věci určení, zda předložená obchodní smlouva, na jejímž základě společnost TOYOTA MOTOR CZECH spol.s.r.o., Praha 5, Stodůlky, Šafránkova č.p. 1238, 155 00 Praha 5, IČ: 60198435, pověřuje autorizované dealery prodejem vozidel značky TOYOTA a poskytováním služeb s tím souvisejících, podléhá zákazu podle § 3 až 6 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

Na základě provedeného řízení vydává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže toto

r o z h o d n u t í :

Určuje se, že dohody obsažené v § ... odst. ... ve spojení s § ... odst. ..., v § ... odst. ... a v § ... odst. 1 vzorového návrhu obchodní smlouvy, na jejímž základě společnost TOYOTA MOTOR CZECH spol.s.r.o., Praha 5, Stodůlky, Šafránkova č.p. 1238, 155 00 Praha 5, IČ: 60198435, pověřuje autorizované dealery prodejem vozidel značky TOYOTA a poskytováním služeb s tím souvisejících, podléhají zákazu dohod narušujících soutěž dle § 3 až § 6 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 14. 2. 2002 obdržel Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) návrh účastníka řízení společnosti TOYOTA MOTOR CZECH spol.s.r.o., Praha 5, Stodůlky, Šafránkova č.p. 1238, 155 00 Praha 5, IČ: 60198435, (dále jen „Toyota“), podaný na základě plné moci ze dne 25. 9. 2000 právním zástupcem společnosti Toyota, JUDr. Petrem Mrázkem, advokátem Společné advokátní kanceláře Vítek a Mrázek, Pod Klaudiánkou 4a, 147 00 Praha 4, na „určení, že předložená obchodní smlouva není v rozporu se zákonem na ochranu hospodářské soutěže č. 143/2001 Sb.“ Součástí návrhu byla Obchodní smlouva uzavřená dne ... mezi Toyotou a autorizovaným dealerem ..., se sídlem ..., na jejímž základě byl Autorizovaný dealer pověřen prodejem vozidel značky TOYOTA a poskytováním služeb s tím souvisejících za podmínek uvedených dále v Obchodní smlouvě, a shrnutí vývoje právní úpravy smluvních vztahů Toyoty s jejími prodejci (dealery). S ohledem na znění bodu 2 návrhu posoudil Úřad předloženou obchodní smlouvu jako vzorový návrh dohody a ve smyslu § 7 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů a zahájil dne 14. 2. 2002 správní řízení č.j. 38/02 ve věci určení, zda předložená obchodní smlouva, kterou společnost Toyota hodlá upravit vztahy se svými prodejci (dealery) při prodeji automobilů značky Toyota, ... (dále jen „Smlouva“), podléhá zákazům podle § 3 až 6 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon“), a vyzval na základě § 19 odst. 2 a 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, účastníka řízení, společnost Toyota, aby nejpozději do 11. 3. 2002 doplnil náležitosti podání. Dne 14.3.2002 obdržel Úřad toto doplnění návrhu v elektronické podobě, v němž právní zástupce účastníka potvrdil, že žádá o posouzení obchodní smlouvy jako vzorové dealerské smlouvy Toyoty pro ČR ve finálním znění, které zároveň přiložil a které již neobsahovalo označení dealera.

Vymezení relevantního trhu

Relevantní trh se obecně chápe jako místo, kde se střetává nabídka s poptávkou. Věcně jsou do něho zahrnuty všechny výrobky nebo služby, které spotřebitel pokládá z hlediska jejich vlastností, ceny a zamýšleného způsobu použití za shodné, zaměnitelné nebo vzájemně zastupitelné. Z hlediska geografického je trh definován jako oblast, do které dotčené podniky dodávají zboží či služby, v níž jsou soutěžní podmínky dostatečně stejnorodé, přičemž může být rozlišena od sousedních oblastí, jsou-li na nich dány dostatečně odlišené soutěžní podmínky. Při vymezování relevantního trhu z hlediska časového je třeba vzít v úvahu minulý a očekávaný vývoj v čase, přičemž relevantní trh budou tvořit pravidelné, případně relativně trvale se opakující dodávky.

Ve správním řízení vymezil Úřad relevantní trh následovně:

- po stránce věcné jde o nové osobní vozy a nové lehké užitkové vozy (v předloženém znění Smlouvy je uveden předmět zboží obecně jako Z podkladů Svazu dovozců automobilů bylo zjištěno, že v ČR společnost Toyota prodává osobní a lehké užitkové vozy, z čehož vychází i věcné vymezení relevantního trhu).

- po stránce geografické jde o trh celostátní, neboť podmínky pro dodávky uvedených komodit jsou na celém území ČR dostatečně homogenní.
- po stránce časové: jde o trh trvalý, charakterizovaný pravidelně se opakujícími dodávkami uvedeného zboží v průběhu celého roku.

Pro vymezení postavení soutěžitelů na relevantním trhu vycházel úřad z údajů za rok 2001.

Počet prodaných nových osobních vozů

(přehled deseti nejprodávanějších značek z celkového počtu prodaných vozů)

značka	počet prodaných ks	podíl %
Škoda	79944	52,5
VW	9517	6,2
Renault	8838	5,8
Opel	8369	5,5
Peugeot	8344	5,4
Ford	4609	3,0
Citroen	4259	2,8
Toyota	3750	2,5
Seat	2793	1,84
Fiat	2773	1,82

Podíl značky TOYOTA na relevantním trhu nových osobních vozů činí 2,5%.

Počet prodaných nových lehkých užitkových vozů zn. Toyota

(přehled šestnácti nejprodávanějších značek z celkového počtu prodaných vozů)

značka	počet prodaných ks	podíl %
Ford	2551	18,26
Škoda	2461	17,6
VW	2171	15,5
Peugeot	1150	8,2
Renault	816	5,8
Citroen	762	5,4
Mercedes	726	5,2
Fiat	456	3,3
Opel	414	2,9
Kia	350	2,5
Mazda	346	2,4
Nissan	316	2,2
Hyundai	273	1,9
Seat	240	1,7
Mitsubishi	124	0,9
Toyota	113	0,8

Podíl značky TOYOTA na relevantním trhu nových lehkých užitkových vozů činí 0,8%.

Pro vymezení postavení soutěžitelů na relevantním trhu vycházel Úřad z údajů obsažených v předloženém návrhu společnosti Toyota a údajů Svazu dovozců automobilů.

Posouzení Smlouvy z hlediska zákona a obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona, pro určité druhy dohod o distribuci a servisu motorových vozidel

Podle § 3 odst. 1 zákona jsou zakázané a neplatné dohody mezi soutěžiteli, rozhodnutí jejich sdružení a jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě, které vedou nebo mohou vést k narušení hospodářské soutěže, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak, nebo pokud Úřad nepovolí svým rozhodnutím nebo vyhláškou z tohoto zákazu výjimku. Zakázanými ve smyslu § 3 odst. 1 zákona jsou zejména dohody výslovně uvedené v § 3 odst. 2 pod písm. a) – f) zákona, jako např. dohody o cenách, o rozdělení trhu, apod.

Předložená smlouva obsahuje dohodu mezi soutěžiteli (jedná se o dohodu o rozdělení trhu podle § 3 odst. 2 písm. c) zákona, neboť, jak vysvětleno níže, Smlouva obsahuje v § ... odst. ... ustanovení, která jsou výchozím bodem pro určení rozdělení trhu v rámci smluvního území), která vede nebo může vést k narušení hospodářské soutěže, a je tedy zakázaná a neplatná, pokud tento nebo zvláštní zákon nestanoví jinak, nebo pokud Úřad nepovolí svým rozhodnutím nebo vyhláškou z tohoto zákazu výjimku.

Zákon označuje v § 5 odst. 2 dohody soutěžitelů, kteří působí na různých úrovních trhu zboží, jako vertikální dohody. Úprava vztahů mezi společností Toyota a jednotlivými dealery podle Smlouvy je proto vertikální dohodou.

V ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) zákon stanoví, že zákaz dohod podle § 3 odst. 1 zákona se nevztahuje na vertikální dohodu, pokud společný podíl účastníků dohody na relevantním trhu nepřesahuje 10 % (pravidlo de minimis).

Jak je uvedeno výše, podíl společnosti Toyota na relevantním trhu prodeje nových osobních vozů v ČR činí 2,5 %, a na trhu prodeje lehkých užitkových vozů 0,8 %, a je tedy nižší než v zákoně uvedených 10 %.

Podle § 6 odst. 2 písm. b) zákona vynětí ze zákazu dohod podle odst. 1 nepodléhají vertikální dohody o přímém a nepřímém určení cen kupujícímu pro další prodej zboží nebo o poskytnutí kupujícímu pro tento další prodej úplné ochrany na vymezeném trhu.

Dle § ... odst. ... Smlouvy pověřuje Toyota za podmínek sjednaných v této smlouvě autorizovaného dealera ... ve smluvní oblasti definované v § ... této smlouvy. Podle § ... odst. ... Smlouvy je smluvním územím ..., podle § ... odst. ... autorizovaný dealer není oprávněn udržovat obchodní místa nebo distribuční centra pro prodej vozidel značky TOYOTA v jiných místech než v... (adresa dealera). Autorizovaný dealer rovněž není oprávněn uzavírat, měnit nebo ukončovat se třetími osobami dohody o ...(dohody o navazující distribuci) bez předchozího písemného souhlasu Toyoty přičemž Toyota se

zavazuje takový souhlas bezdůvodně neodmítnout. Dále podle § ... odst. ... Smlouvy je společnost Toyota oprávněna kdykoli podle svého uvážení ustanovit ...

Výše uvedená ustanovení posuzoval Úřad z formálního i materiálního hlediska. Úřad hodnotil zejména obsah a smysl Smlouvy ve vztahu k jejímu předmětu (distribuce nových motorových vozidel a služeb s tím souvisejících). Úřad dospěl k závěru, že nehledě na doslovný text § 4 a § 5 Smlouvy, je smyslem Smlouvy poskytnout dealerovi úplnou ochranu na vymezeném trhu.

Úřad rozborem situace na trhu prodeje a servisu motorových vozidel na území ČR zjistil, že žádný z oficiálně pověřených dealerů motorových vozidel neprovozuje prodej a servis motorových vozidel na principu nevýhradního zastoupení. Je tomu tak především proto, že nevýhradní zastoupení v oblasti prodeje a servisu motorových vozidel nepřináší takové výhody pro importéra, dealera i konečného spotřebitele, jako výhradní zastoupení.

Specifický charakter prodeje a servisu motorových vozidel (nutnost výstavby reprezentativní prodejny/showroomu, servisu a servisního zázemí, odborně školeného personálu, náročnost ekologických předpisů, atd.) vyžaduje totiž natolik rozsáhlé investice do vlastní prodejní činnosti i servisu, že princip nevýhradního zastoupení není výhodný pro distributora, který musí tyto zvýšené náklady nést, dodavatele vozidel, který má zájem na stabilním distribučním systému a především odborném servisu těchto technologicky náročných výrobků osvědčeným obchodním partnerům, a v konečném důsledku i pro spotřebitele, kterému sice nevýhradní zastoupení zajistí bližší dostupnost služby, avšak to většinou na úkor kvality poskytovaných služeb (např. nutnost pořízení nákladných testerů pro indikaci závad).

Tomuto závěru nasvědčuje i dosavadní praxe společnosti Toyota, jejíž současní dealeři jsou rovnoměrně rozmístěni po celém území ČR. Tato skutečnost vyplývá z veřejně přístupného seznamu dealerů společnosti Toyota.

S ohledem na shora uvedené Úřad dospěl k závěru, že § ... odst. ... Smlouvy omezuje obchodní činnost dealera na se společností Toyota dohodnuté místo (adresu). Úřad dospěl k závěru, že adresa (obchodní místo) dealera je výchozím bodem k určení území, na kterém společnost Toyota poskytuje plnou ochranu.

Dle názoru Úřadu tedy předložená Smlouva obsahuje dohodu o exkluzivním partnerství dodavatele a dealera (distributora), který na jejím základě získává výsadní postavení pro určitou oblast v rámci smluvního území, kterým je podle smlouvy ČR. Z toho vyplývá, že společnost Toyota hodlá poskytnout dealerovi (kupujícímu) úplnou ochranu na vymezeném trhu pro prodej a servis nových vozů zn. TOYOTA, a podle ustanovení § 6 odst. 2 písm. b) zákona se tedy pravidlo de minimis na Smlouvu nevztahuje.

Na základě § 26 odst. 1 zákona vydal Úřad vyhlášku č. 204/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona, pro určité druhy dohod o distribuci a servisu motorových vozidel. Zákaz podle § 3 odst. 1 zákona se

nevztahuje na dohody o distribuci a servisu motorových vozidel, splňující podmínky stanovené v této vyhlášce (dále jen „vyhláška“).

S ohledem na shora uvedené Úřad zkoumal, zda se na posuzovanou obchodní smlouvu vztahuje obecná výjimka dle cit. vyhlášky. Úřad zjistil následující:

1. Podle § ... odst. ... ve spojení s § ... odst. ... Smlouvy je předmětem Smlouvy úprava podmínek obchodní spolupráce mezi Toyotou a autorizovaným dealerem při realizaci prodeje motorových vozidel prodávaných Toyotou včetně ...

Podle § 1 odst. 1 cit. vyhlášky se zákaz podle § 3 odst. 1 zákona nevztahuje na „dohody o distribuci a servisu motorových vozidel uzavřené mezi dvěma soutěžiteli, které obsahují závazek v rámci vymezeného území dodávat pouze druhé straně dohody nebo druhé straně dohody a určenému počtu jiných soutěžitelů působících v rámci distribučního systému za účelem dalšího prodeje **nová motorová vozidla** určená pro použití na veřejných komunikacích se třemi a více koly a **náhradní díly** těchto vozidel, za podmínek stanovených touto vyhláškou.“

Podle § 7 odst. 1 písm. j) vyhlášky se zákaz dohod podle § 3 odst. 1 zákona vztahuje vždy na dohody, které, přestože jinak splňují podmínky vyhlášky, obsahují i ujednání týkající se **jiného zboží, než na které se vyhláška vztahuje.**

Z výše uvedeného vyplývá rozpor čl. § ... odst. ... ve spojení s § ... odst. ... Smlouvy s ustanoveními § 1 a dále i § 7 vyhlášky, protože obchodní smlouva upravuje vztahy smluvních stran i ohledně jiného zboží (...), než jen nových vozů a náhradních dílů, pro které vyhláška povoluje výjimku ze zákazu dohod podle § 3 zákona.

2. Podle ustanovení § ... odst. ... Smlouvy je Toyota oprávněna kdykoli dle svého uvážení ustanovit ...

§ 7 odst. 1 písm. b) vyhlášky stanoví, že zákaz dohod podle § 3 odst. 1 zákona se vztahuje vždy na dohody, přestože jinak splňují podmínky vyhlášky, jestliže si dodavatel vyhradí právo **uzavírat na vymezeném území obdobné dohody s jinými distributory** nebo vymezená území jednostranně měnit.

Vzhledem ke skutečnosti, že v § ... odst. ... Smlouvy si společnost Toyota vyhradila právo kdykoli dle svého uvážení ustanovit ...a, vztahuje se na Smlouvu zákaz dohod podle § 3 odst. 1 zákona.

3. Podle § ... odst. ... ve spojení s § ... odst. ... Smlouvy je Smlouva uzavřena na dobu ..., ..., přičemž výpovědní lhůta činí ...

Smlouva obsahuje v § ... odst. ..., § ... a § ... odst. ... a odst. ... závazky, které jsou uvedeny v § 5 odst. 1 citované vyhlášky. Podle § 5 odst. 2 vyhlášky, v případě, že dohoda obsahuje některý ze závazků uvedených v § 5 odst. 1 vyhlášky, **musí být dohoda uzavírána alespoň na dobu 5 let** a musí stanovit povinnost stran dohody, že nejméně 6 měsíců před

uplynutím doby, na kterou je dohoda uzavřena, oznámí druhé straně svůj záměr dohodu o distribuci a servisu neuzavřít i na další období, popř. neprodloužit platnost dohody i na další období, nebo, je-li dohoda uzavírána na dobu neurčitou, lhůta pro jednostranné ukončení účinnosti musí být nejméně dva roky.

Protože Smlouva má být uzavřena na dobu určitou do ..., Smlouva nesplňuje podmínky vyhlášky pro udělení výjimky a vztahuje se na ni zákaz podle § 3 odst. 1 zákona.

Úřad dále zjistil, že přestože Smlouva obsahuje v § ... odst. ..., § ... a § ... odst. ... a odst. ... závazky, které jsou uvedeny v § 5 odst. 1 citované vyhlášky, chybí ve Smlouvě mj. výslovný závazek společnosti Toyota (dodavatele) neuplatňovat tyto závazky vůči jednotlivým distributorům diskriminačně, což je v rozporu s § 6 vyhlášky.

Předmětem posouzení Úřadu nebyly Směrnice, vydávané Toyotou dle § ... odst. ... Smlouvy.

Praxe v EU

Problematika dohod o distribuci a servisu nových motorových vozidel je v EU upravena nařízením Komise ES č. 1475/95 ze dne 28. června 1995 (obecná výjimky z článku 85 odst. 3), se kterým je česká právní úprava plně harmonizována. Podle „Introductory Guide“,^{*} který k tomuto nařízení Komise vydala, jsou dohody obsažené v čl. § ... odst. ... ve spojení s § ... odst. ... a § ... odst. ... uvedeny v tzv. „black list“ seznamu obsahujícím ustanovení, která znemožňují aplikaci výjimky ze zákazu dohod. „Introductory Guide“ dále potvrzuje, že pokud je smlouva o distribuci a servisu nových motorových vozidel uzavřena na dobu určitou, strany této dohody se musejí dohodnout na její minimální době trvání 5 let.

Závěr

Úřad konstatuje, že dohody, obsažené v § ... odst. ... ve spojení s § ... odst. ..., v § ... odst. ... a v § ... odst. ... Smlouvy, nespádají pod obecnou výjimku ze zákazu dohod narušujících soutěž, upravenou ve výše cit. vyhlášce, a vztahuje se proto na ně zákaz stanovený v § 3 odst. 1 zákona. Na dohody obsažené v § 2 odst. 1 ve spojení s § 4 odst. 1, v § 5 odst. 4 a v § 13 odst. 1 Smlouvy rovněž nelze aplikovat vynětí ze zákazu dohod ve smyslu § 6 odst. 1 zákona (pravidlo de minimis), neboť společnost Toyota hodlá poskytnout dealerovi (kupujícímu) úplnou ochranu na vymezeném trhu pro prodej a servis nových vozů zn. TOYOTA ve smyslu § 6 odst. 2 písm. b) zákona.

Úřad proto v určovacím řízení rozhodl, že posuzovaná dohoda podléhá zákazu dle § 3 odst. 1 zákona.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí mohou účastníci řízení podle § 61 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, podat do 15 dnů od jeho

^{*} Introductory Guide k nařízením Komise ES č. 1475/95 ze dne 28. června 1995 je dostupný na hlavních internetových stránkách Komise ES na adrese:
http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/legislation/1475an1_en.html#foot2

doručení rozklad předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

Ing. Jana Konopiská
pověřená řízením odboru

Rozhodnutí obdrží:

JUDr. Petr Mrázek
Společná advokátní kancelář
Vítek a Mrázek
Pod Kladiánkou 4a
147 00 Praha 4